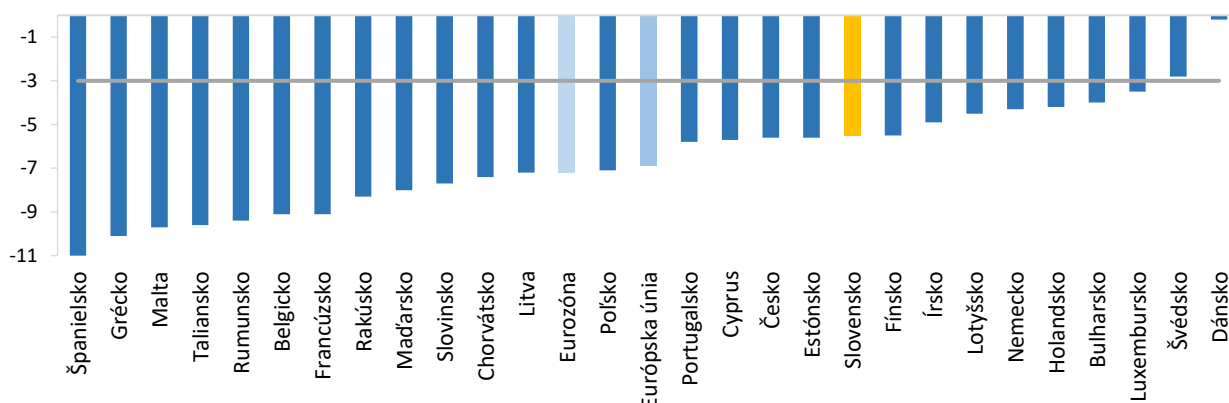

Verejný dlh za rok 2020 tesne pod hranicou 60 % HDP

Hospodárenie verejného sektora na Slovensku za rok 2020 dosiahlo na základe údajov z jesennej EDP notifikácie deficit na úrovni 5,5 % HDP, čo predstavuje zníženie o 0,7 p. b. v porovnaní s prvým výsledkom vykázaným v apríli tohto roka. Dlh verejnej správy skončil na úrovni 59,7 % HDP, pričom zlepšeniu oproti prvotným výsledkom prispelo okrem zníženia nominálneho dlhu aj zmena nominálneho HDP pre rok 2020 o 1,1 %.

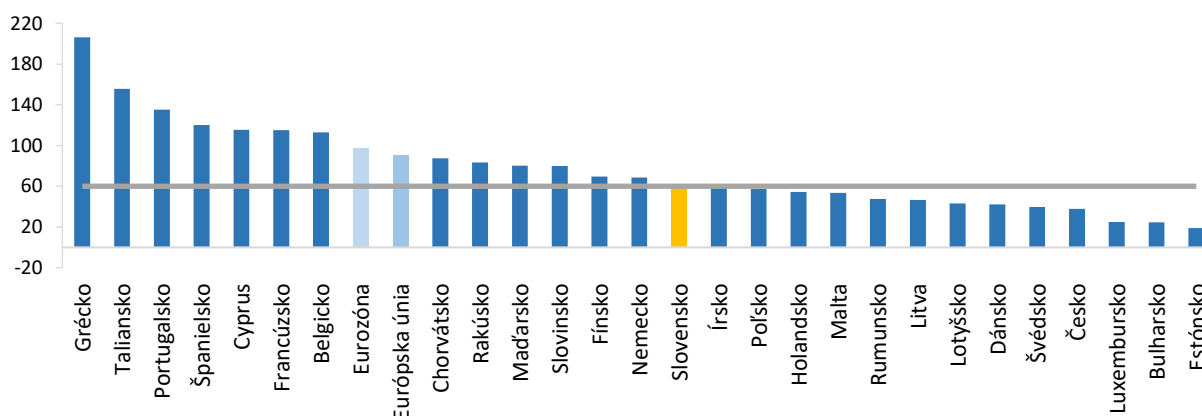
Eurostat zverejnil výsledky deficitu a dlhu štátov eurozóny a Európskej únie za rok 2020. Deficit v eurozóne a EÚ dosiahol oproti aprílovým výsledkom nezmenenú úroveň 7,2 % HDP, resp. 6,9 % HDP. Verejný dlh v porovnaní s aprílovými údajmi v eurozóne klesol o 0,7 p. b. HDP na hodnotu 97,3 % HDP a v EÚ došlo k poklesu o 0,6 p. b. na úroveň 90,1 % HDP.

Graf 1 Výška deficitu krajín EÚ za rok 2020 (% HDP)

Zdroj: Eurostat

Graf 2 Výška dlhu krajín EÚ za rok 2020 (% HDP)

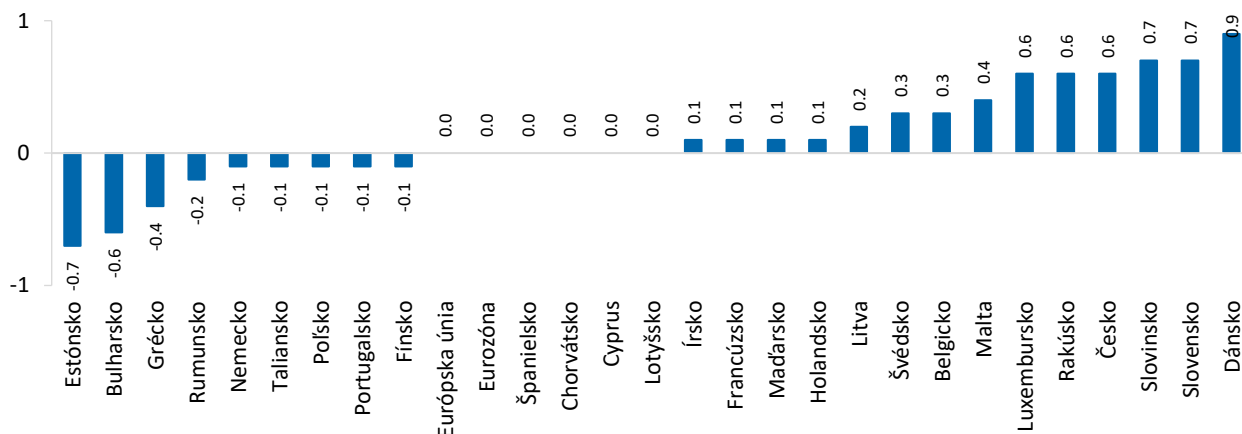

Zdroj: Eurostat

Rýchle komentáre nie sú oficiálnym stanoviskom Národnej banky Slovenska. Prezентujú názory analytikov úseku meny, štatistiky a výskumu (ÚMS). Šírenie je povolené bez predchádzajúceho súhlasu, avšak s uvedením zdroja „Analytici ÚMS“. Ak nie je uvedené inak, časové rady sú sezónne očistené použitím vlastných sezónnych modelov.

Zhoršenie hospodárenia v porovnaní s aprílovými údajmi zaznamenalo 9 krajín, z toho v Estónsku a Bulharsku sa bilancia zhoršila o viac než 0,5 p. b. HDP. Fiškálny deficit dosiahol nezmenenú úroveň nie len v EÚ a EA, ale aj v Španielsku, Chorvátsku, na Cypre a v Lotyšsku. Väčšina krajín EÚ si v porovnaní s aprílom vo výsledku hospodárenia polepšila. Najväčšie zlepšenie, o takmer 1 p. b. HDP, zaznamenalo Dánsko.

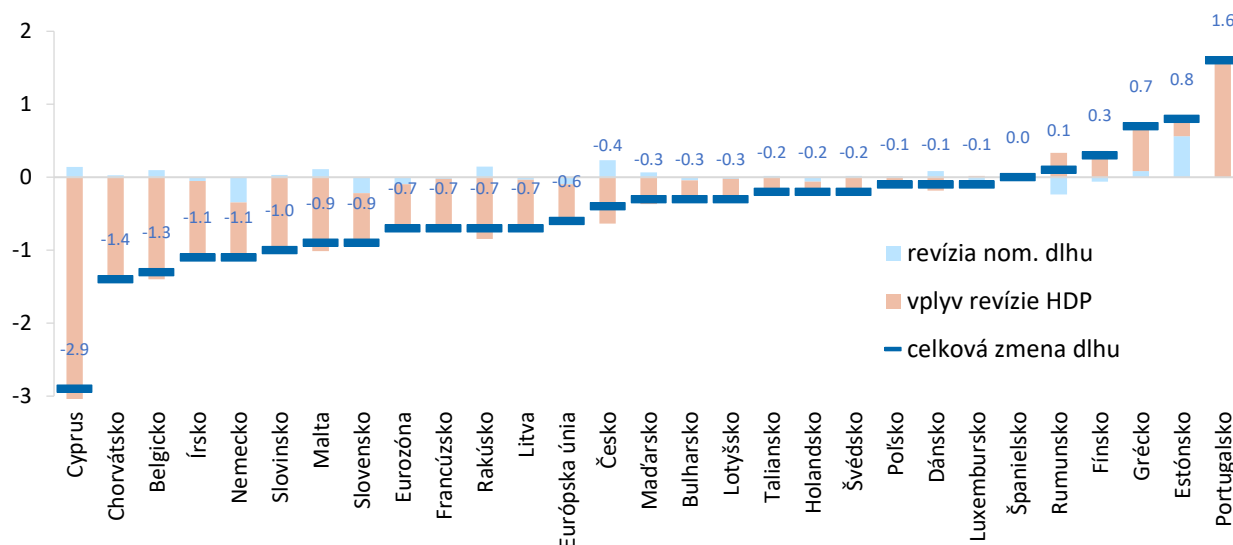
Graf 3 Revízia deficitu v roku 2020 v porovnaní s EDP notifikáciou z apríla 2021 (p. b. HDP)

Zdroj: Eurostat, NBS prepočty

Verejný dlh sa oproti aprílu znížil takmer vo všetkých krajinách. Najväčší pokles, o necelé 3 p. b., je zaznamenaný na Cypre, kde sa na pozitívnej úprave pomerového ukazovateľa dlhu pripísala najmä zmena nominálneho HDP. Samotná revízia HDP prispela k zmene dlhu v relatívnom vyjadrení vo všetkých krajinách, okrem Španielska. Negatívne to ovplyvnilo dlh Portugalska, ktorý narástol o 1,6 p. b.

Graf 4 Dekompozícia revízie dlhu v roku 2020 v porovnaní s EDP notifikáciou z apríla 2021 (p. b. HDP)

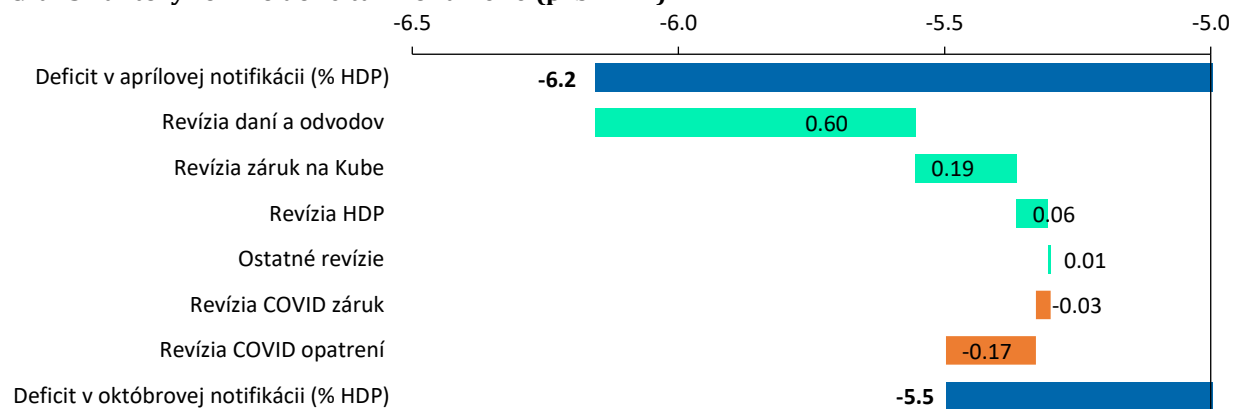
Zdroj: Eurostat, NBS prepočty

Prehodnotenie hospodárenia verejnej správy v roku 2020 na Slovensku

Kým aprílové odhady hospodárenia verejného sektora na Slovensku predpokladali deficit na úrovni 6,2 % HDP, po znížení 547 mil. v jesennej EDP notifikácii deficit verejnej správy skončil na úrovni 5,5 % HDP. K zlepšeniu bilancie prispela najmä úprava údajov k daniam a odvodom, prehodnotenie prevzatého rizikového záväzku Eximbanky súvisiaceho s Kubou a jeho následné vypustenie z kapitálových transferov a samotná pozitívna zmena v HDP. Medzi faktory, ktoré deficit

ovplyvnili nepriaznivo patrila úprava zdrojových údajov k financovaniu protipandemických opatrení a zapracovanie odhadu zlyhaných úverov, ktoré sú garantované schémami štátnej pomoci.

Graf 5 Faktory revízie deficitu v roku 2020 (p. b. HDP)

Zdroj: ŠÚ SR, NBS prepočty

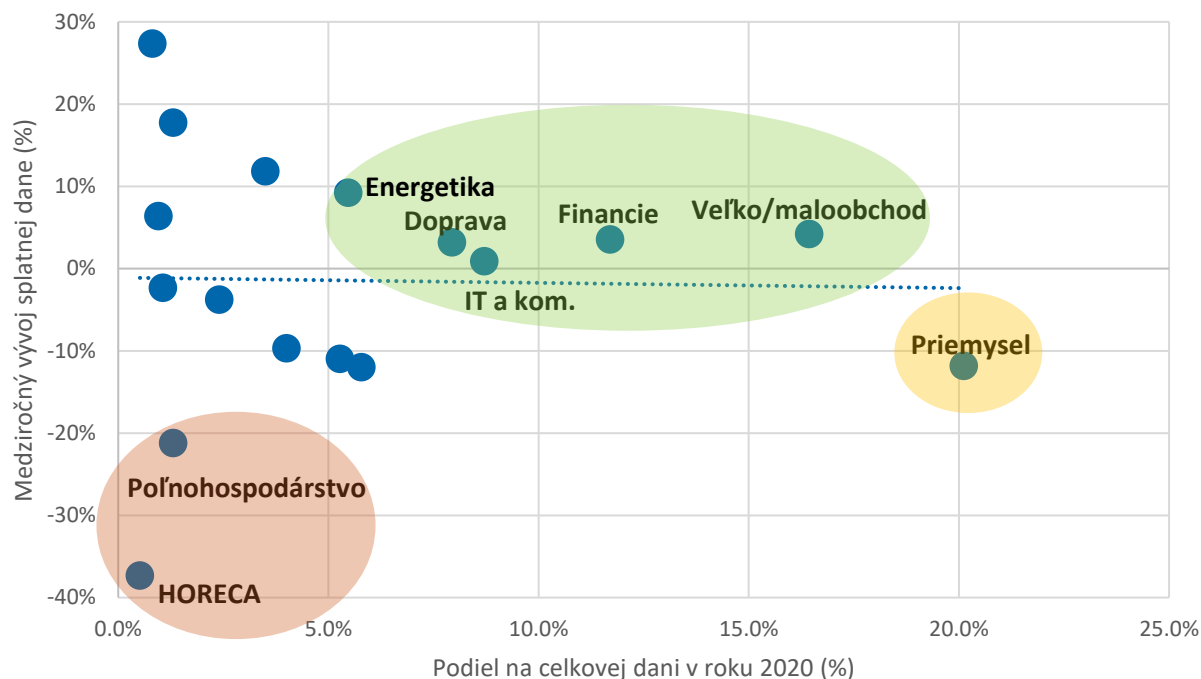
V najvyššej miere prispelo k zlepšeniu deficitu prehodnotenie daňových a odvodových príjmov, predovšetkým pri dani z príjmu právnických osôb (DPPO). Spôsob časového zosúladenia tejto dane¹ spôsobuje, že v čase aprílovej notifikácie je súčasťou daňových príjmov len odhad DPPO, pričom konečná hodnota akruálneho výnosu za rok 2020 bude známa až v januári 2022. Odhad z aprílovej notifikácie, kedy neboli k dispozícii údaje z daňových priznaní, bol výrazne pesimistický (medziročný pokles o viac ako 20 %), berúc do úvahy skúsenosť s finančnou krízou v roku 2009. Podané daňové priznania, ktoré sú už v tejto notifikácii zohľadnené, však priniesli pozitívne prekvapenie a nakoniec medziročný prepád dosiahol úroveň len -2.8 %². Súčasná situácia ukazuje, že rozdielny charakter ekonomického spomalenia, v porovnaní s rokom 2009 mal významný vplyv na hospodárenie podnikov a ovplyvnil výnos DPPO výrazne menej.

Pozitívna revízia DPPO odráža charakter ekonomického spomalenia, ktoré sa dotklo najmä odvetví nie až tak podstatných pre výber dane. Spomalenie v priemysle – v najpodstatnejšom odvetví z pohľadu výnosov z DPPO – tvorilo najväčšiu časť výpadku na tejto dani (graf 5). Prepád dane v tomto odvetví bol však kompenzovaný pomerne priaznivým vývojom v iných odvetviach ako napr. veľkoobchod a maloobchod, financie, doprava a energetika. Tieto odvetvia tvoria spolu s priemyslom takmer dve tretiny celkového výnosu DPPO. To významne potiahlo výnos dane nahor, pričom odvetvia, ktorých sa protipandemické opatrenia dotkli najviac (najmä cestovný ruch a reštaurácie) tvoria na splatnej dani minimálny podiel.

¹ Vyrovnanie z celého roku T+1 akruálne spadajú do roku T.

² Po očistení o negatívny vplyv prijatej legislatívy na rok 2020 je vývoj DPPO medziročne dokonca veľmi mierne kladný.

Graf 6 Vývoj splatnej dane podľa podielu odvetvia na celkovej dani

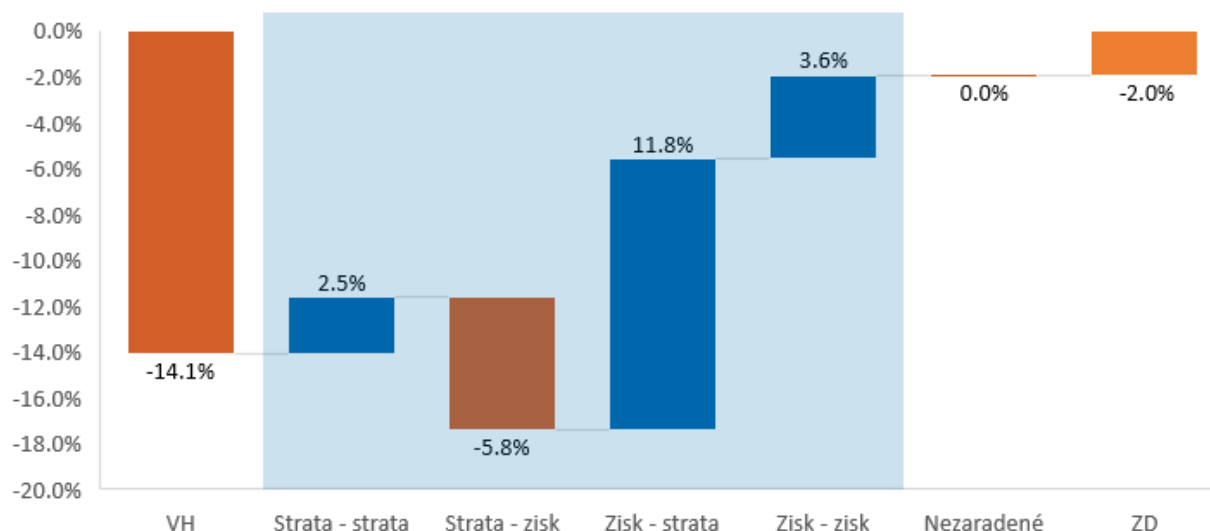
Zdroj: NBS

Štruktúra prepadu ziskovosti taktiež nemala až taký výrazný negatívny vplyv na vývoj základu dane pre DPPO. Treba si uvedomiť, že ekonomické straty nie plne zodpovedajú tým daňovým, keďže musia byť najprv upravené o značné množstvo položiek oslobodených od dane (pripočítateľné a odpočítateľné položky k výsledku hospodárenia).

Ziskovosť podnikov sa v roku 2020 prepadla výraznejšie ako by naznačoval pokles daňových výnosov. Toto naznačuje, že k stratám došlo predovšetkým na položkách, ktoré nie sú pre výber dane podstatné. Sú za tým paradoxne najmä podniky, ktoré sa v roku 2020 dostali do straty, kým rok 2019 skončili s kladným výsledkom hospodárenia (graf 6, stĺpec „Zisk-strata“). V roku 2020 preto nastala situácia, že prepád výsledku hospodárenia bol výrazne vyšší ako medziročný pokles základu dane (najväčší rozdiel od roku 2015).

Pri bližšej analýze úprav základu dane, bol okrem štandardných úprav jedným z najpodstatnejších vplyvov príjem z dividend podnikov. Medziročný pokles príjmu z podielov na zisku, ktorý potiahol výsledok hospodárenia podnikov nadol, je však od dane oslobodený a teda očistený zo základu dane. Ten sa preto prepadol v značne menšej miere, čo malo za následok menší prepád dane, ako by indikoval vývoj ziskovosti.

Graf 7 Dekompozícia úprav výsledku hospodárenia podľa ziskovosti podnikov (%)

Poznámka: Ide o medziročný vývoj úprav – pripočítateľných a odpočítateľných položiek, ktoré očisťujú výsledok hospodárenia až na úroveň čiastkového základu dane z riadku 400 daňového priznania, rozdelených podľa ziskovosti podnikov medzi rokmi 2019 a 2020. Graf obsahuje len podniky, ktoré podali priznania v oboch rokoch, nakoľko údaje z daňových priznaní za rok 2020 ešte nie sú kompletne.

Vysvetlivky: VH – výsledok hospodárenia (riadok 100 z daňového priznania), ZD – základ dane (čiastkový základ dane, riadok 400 z daňového priznania, po očistení o pripočítateľné a odpočítateľné položky, pred odpočtom daňovej straty), "Strata – strata" predstavuje podniky, ktoré boli v roku 2019 v strate a aj v roku 2020 v strate. Ostatné kategórie analogicky.

Zdroj: NBS

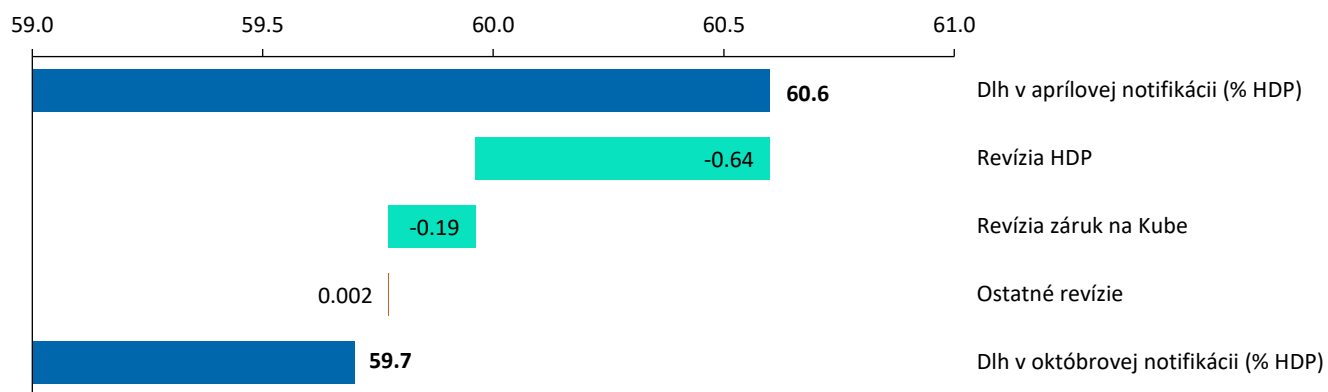
V jarnej notifikácii negatívne ovplyvnila výsledok hospodárenia aj štátom prevzatá riziková pohľadávka Eximbanky voči Kube. Po prehodnotení rizík s predpokladom riadneho plnenia záväzkov zahraničného partnera, bol v jesennej notifikácii kapitálový transfer eliminovaný, čo sa prejavilo v zlepšení rozpočtovej bilancie o 173 mil. eur.

Časť výdavkov na protipandemické opatrenie udržania zamestnanosti (kurzarbeit) bola vyplácaná začiatkom tohto roku (2021), pričom vecne súvisela so žiadosťami o podporu podanými za mesiace v roku 2020. Vplyvom vecného preradenia časti hotovostných výdavkov do roku 2020 sa zhoršila bilancia o 224 mil. eur. Toto zhoršenie bilancie bolo, čiastočne kompenzované zaznamenaním pohľadávky voči EÚ vo výške 70 mil. eur súvisiacej s náhradou výdavkov na opatrenia pre ÚPSVaR spadajúcich do roku 2020. Celkový vplyv revízie súvisiacej s COVID opatreniami je tak zaznamenaný na úrovni 154 mil. eur.

Riziko spojené s plnením štátnych záruk poskytnutých pre úvery firmám počas pandémie bolo predbežne odhadnuté a materializované vo vyšších kapitálových transferoch v objeme takmer 25 mil. eur.

Verejný dlh bol upravený pod 60 % hranicu a dosiahol 59,7 % HDP. Na pokles nominálneho dlhu malo vplyv najmä vypustenie rizikového záväzku spojeného s obchodným vzťahom Eximbanky s Kubou v sume 173 mil. eur. K poklesu relatívneho ukazovateľa prispela aj revízia menovateľa, nominálneho HDP, ktorý po prvotnom odhade medziročného poklesu o približne 3 % zaznamenal miernejší prepád na úrovni 1,9 %. Celkovo bol dlh v pomere k HDP revidovaný o 0,8 p. b.

Graf 8 Faktory revízie dlhu v roku 2020 (p. b. HDP)

Zdroj: ŠÚ SR, NBS prepočty

Tabuľka 1 Revízia hospodárenia verejnej správy v roku 2020 (metodika ESA 2010)

v mil. eur	2020 (EDP apríl 2021)	2020 (EDP október 2021)	zmena
Deficit	-5 609	-5 062	547
<i>Celkové príjmy</i>	38 110	36 882	-1 228
Bežné a kapitálové príjmy	38 110	36 882	-1 228
<i>z toho: priame dane</i>	6 153	6 661	508
<i>nepriame dane</i>	11 130	11 142	13
<i>z toho: DPH</i>	6 827	6 820	-7
<i>Sociálne príspevky</i>	14 473	14 500	27
<i>Príjmy z majetku</i>	514	506	-8
Bežné a kapitálové transfery	1 630	1 727	97
<i>Predaj produkcie</i>	4 211	2 346	-1 865
<i>Celkové výdavky</i>	43 719	41 944	-1 775
Bežné výdavky	39 659	38 034	-1 625
<i>Sociálne výdavky</i>	19 372	16 735	-2 636
<i>z toho: peňažné dávky</i>	14 455	13 690	-764
<i>naturálne sociálne dávky</i>	4 917	3 045	-1 872
<i>Dotácie</i>	1 237	1 240	4
<i>Bežné transfery</i>	1 777	2 778	1 001
<i>Úroky</i>	1 134	1 105	-29
<i>Kompenzácie zamestnancov</i>	10 464	10 486	22
<i>Medzispotreba</i>	5 514	5 532	18
Kapitálové výdavky	4 060	3 910	-150
<i>z toho: vládne investície</i>	3 193	3 191	-2
<i>kapitálové transfery</i>	730	582	-148
Celkový deficit verejnej správy	-5 609	-5 062	547
Ústredná verejná správa	-6 118	-5 591	527
Miestna samospráva	180	179	-1
Fondy sociálneho zabezpečenia	329	350	21
Hrubý dlh verejnej správy	55 181	55 010	-171
Deficit v % HDP	-6.2	-5.5	0.7
Hrubý dlh VS v % HDP	60.6	59.7	-0.8
HDP	91 105	92 079	974

Zdroj: ŠÚ SR, MFSR, NBS prepočty

Eva Štulrajterová, Martin Nevický

analytici@nbs.sk